

Mazání lyží při lyžařské turistice

Dobře namazané lyže usnadňují pohyb na lyžích. Podcenění mazání lyží je ve velké většině případů projevem neznalosti této problematiky. Proto je třeba se tím zabývat, sledovat vývoj ve výrobě vosků a pomůcek pro mazání, a to vždy s ohledem na účelné využití pro lyžařskou turistiku. Správně namazat představuje vybrat vosky a nanést je na skluznice. Při tom zvažíme dané nebo předpokládané sněhové a povětrnostní podmínky. Dobré je mít odborné znalosti, správný úsudek a zkušenosti.

Odborné znalosti: Vybrat správný vosk nebo správnou kombinaci vosků dle druhu sněhu (prachový, slehlý, ušlapaný, ve strojem upravených stopách), teploty a vlhkosti sněhu. Na neulehlý sníh mažeme o něco měkkší vosk než na sníh ulehlý. Na tvrdší vosk lze mazat vosk měkkší. I na „tvrdý klištr“ (zelený, modrý, fialový) lze mazat vosk tuhý.

Správný úsudek: Při celodenní akci je třeba při volbě vosku přihlídnout k tomu, že ve vyšších polohách bude sníh sušší a studenější a naopak v odpoledních hodinách (zvláště když bude svítit slunce a v jarních měsících) bude sníh vlhčí.

Zkušenosti: Volba vosku, tloušťka vrstvy vosku a délka skluznice, kde bude nanášen stoupací vosk závisí na konstrukci lyže, na váze lyžaře, na fyzických kvalitách lyžaře a na technice jízdy.

Lyžařské vosky

Lyžařské vosky vyrábí celá řada výrobců. V současnosti jsou dostupné vosky zn. SKIVO, SWIX, REX, Holmenkol, TOKO a další. Většina výrobců používá stejné barevné označení vosku vhodného pro určitý sníh při určité teplotě. Pro výběr vosku označují výrobci na obalech, pro který druh sněhu je daný vosk určen. Existují přehledné tabulky, kde je určen vhodný vosk v závislosti na teplotě (sněhu a vzduchu) a druhu sněhu.

Vosky tuhé a polotuhé

Tuhé vosky jsou označovány barvou pro nejnižší teploty vzduchu od -30°C do teplot kolem nuly černou, světle zelenou, zelenou, modrou, světle modrou, fialovou, bílou, červenou pro suchý sníh. Polotuhé vosky barvou bílou, žlutou pro sníh vlhký až mokrý. Základový vosk („grundvala“) se používá pro lepší přilnavost běžeckých stoupacích vosků a je v barvě oranžové.

Parafíny („glidery“) mažeme skluzné části lyží, tj. u běžek oba konce lyží a žlábků na skluznici.

Vosky tekuté

Tekuté vosky (klistry) jsou v barvách zelené, modré, fialové, žluté, červené pro sníh tvrdý, ledovatý až mokrý, rozbředlý. Plněny jsou v tubách. Některé firmy vyrábějí tekuté vosky s širokým rozpětím použití (např. zlatý, stříbrný, hnědý), t. zv. univerzální. Klistry nanášíme podélně na každou polovinu skluznice samostatně. Žlábek lyže nemažeme klistrem, ale parafínem stejně tak jako špičky a patky lyží. Parafín a první vrstvu stoupacího zažehlíme. Další nanášené vrstvy vosku roztíráme.

Pomůcky pro mazání lyží.

Pro rozetření naneseného tuhého vosku používáme korek nebo špalík z umělé hmoty, ale i víčka obalu vosku. Stěrka z umělé hmoty se použije pro rozetření měkkých vosků (klistrů), kovová škrabka pro odstranění vosků. Roztoky pro smývání vosků ze skluznice, žehlička (elektrická, na suchý lín, na propan-butan) při zažehlování tuhých a polotuhých vosků a zeleného, a modrého a fialového klistru. Na odstranění vosků z dlaní použijeme krémy určené na ošetření pleti (indulona a další mastné krémy) a kousek hadříku.

Očištění lyží.

Lyže mažeme voskem občas na řádně očištěné skluznice. Vosky odstraníme stěrkou a s použitím smývacího roztoku zbytky vosků hadrem. Umyjeme i boky a horní stranu lyží.

Vlastní mazání skluznic lyží.

Základní vrstvy.

Před nanesením stoupacích vosků upravíme skluznice základovým voskem a parafínem. Špičky, patky a žlábek běžecký lyží neparafinujeme. Vrstvu parafinu pokud možno zažehlíme. Část skluznice, pod stoupací vosk, namažeme základovým voskem (grundvalou). Po nanesení vosk zažehlíme.

Mazání stoupacím voskem.

Tyto vosky pro stoupání (pro dobrý odraz) se mažeme na střední část lyže. Od konce vázání, pod patou boty, asi 50 – 55 cm směrem ke špice lyže. Někdy je tato část skluznice označena výrobcem. Dvě vrstvy tuhého vosku zažehlíme. Poslední vrstvu rozetřeme a uhladíme. Jako první vrstvy můžeme mazat vosk o stupeň tvrdší. V některých případech (zmrzlý podklad sněhu a když nepředpokládáme oteplení během dne) zažehlíme modrý nebo fialový klistr. Lyže mažeme, v teple, ne na mrazu. Vosky, jako tuhé zelené, tvrdé klistry (zelený, modrý a fialový) nelze mazat při teplotě pod 0°C. Mažeme raději tvrdší vosk, na který lze přemazat měkčí vosk. Promažeme-li a sníh se na skluznice nalepí je oprava namazaných lyží v terénu takřka nemožné. Před nasazením lyží necháme vosk vychladnout při venkovní teplotě.

Rady pro turisty

Několik připomínek k mazání lyží, nad kterými se lyžaři pousmějí. Tyto rady jsou určeny pro skupiny turistů a především pro skupinu dětí. Lze to doporučit i pro ty, kteří tak často na lyžích nejezdí a netouží po rekordních časech. Těm, kteří nejezdí za „špatného“ počasí, postačí minimální počet vosků. Dobrým počasím se myslí teplota od 1°C do asi 8°C pod nulou a pro ty, kteří pojedou za jarního slunečného dne. Na všechny druhy sněhu při těchto teplotách si koupíme: parafin, dva tuhé vosky (modrý, modrý extra), dva tekuté vosky (fialový, červený). Pro mazání připravíme lyže: střední část skluznice namažeme modrým voskem, zažehlíme dvě vrstvy. Patky, špičky a žlábek lyží neparafinujeme. Při větším mrazu a tvrdém, zmrzlém sněhu zažehlíme do středu lyží fialový klistr místo modrého vosku. Lyže necháme přes noc vymrznout. Ráno mažeme stoupací vosk podle konkrétního počasí a kvality sněhu. Přemažeme dvě až tři vrstvy stoupacím voskem. První dvě můžeme zažehlit.